

11.10.23р. 25гр. укр. мова

Доброго дня! Тема уроку. Складні випадки написання географічних назв

Увага! Виконані завдання надсилати за електронною адресою:

moshev2020@icloud.com

Основний зміст уроку

- **Перегляньте відеоурок.** Написання географічних назв
<https://www.youtube.com/watch?v=DrFAbrswXvE>

ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ТВОРЧОГО ХАРАКТЕРУ НА ОСНОВІ ПОВТОРЕННЯ ВИВЧЕНОГО

1. Дослідження-узагальнення

► Ознайомитися зі складними випадками написання географічних назв. Визначити, що є знайомим, а на що слід звернути особливу увагу.

Складні випадки написання географічних назв	Приклади
У назвах українських міст треба розрізняти <i>-поль</i> у небагатьох словах грецького походження (грецьке <i>polis</i> «місто») і <i>-піль</i> (з українського «поле»)	Севастополь, Крижопіль
У географічних назвах, що мають у російській мові форму, спільну з відповідною українською е передається через <i>і</i>	Арабатська Стрілка, Біловезька Пуца
У географічних назвах, утворених від загальних назв та імен, спільних за походженням для української та російської мов, звичайно пишеться <i>и</i> в суфіксах <i>-ин, -инськ</i>	Карпинськ, Гусине Озеро
У географічних назвах, утворених від людських імен, пишемо <i>і</i> , як і в українській мові	Леонідово
Апостроф пишеться в географічних назвах після губних, задньоязикових і <i>р</i> , а також після префіксів, що закінчуються приголосним перед <i>я, ю, є, ї</i> . Але, коли <i>я, ю</i> сполучення м'якого приголосного з <i>а, у</i> , то апостроф перед ними не пишеться	В'язники, Ак'яр, Вязьма, Рязань

Знак м'якшення пишеться в географічних назвах після м'яких приголосних <i>д, т, з, с, ц, л, м</i> . Але, коли <i>я, ю</i> , означають сполучення м'якого приголосного з <i>а, у</i> , то перед ними <i>ь</i> не пишеться	Пхеньян, Усольє, Аляска, Тюмень
--	---------------------------------

Особливу увагу слід звернути на правопис складних і складених географічних назв як українського, так і іншомовного походження. Вони пишуться окремо, разом і через дефіс.

Окремо пишуть географічні назви, утворені:

- поєднанням іменника та узгодженого з ним прикметника: *Новий Буг, Кривий Ріг*;

- поєднанням іменника та узгодженого з ним порядкового числівника: *Залісся Перше, Гільча Друга*.

Разом пишуть географічні назви, утворені:

- від прикметникових та іменникових основ, з'єднаних єднальним звуком: *Новоукраїнка, Верхньоторецьке, Теплогірськ*;

- поєднанням числівникових та іменникових основ: *Пятигорськ, Тридуби, Семикакорськ*;

- поєднанням двох іменникових основ за допомогою єднального звука: *Волгодонськ, Індокитай*;

- сполученням дієслова у формі наказового способу та іменника: *Гуляйполе, Копайгородок*.

Через дефіс пишуть географічні назви, утворені:

- поєднанням двох іменників без єднального звука: *Пуща-Водиця, Коста-Ріка, Тель-Авів*;

- поєднанням іменника й постпозитивного прикметника: *Новгород-Волинський, Кам'янець-Подільський*;

- поєднанням двох імен або імені та прізвища за допомогою єднального звука: *Андрієво-Іванівка, Івано-Франківськ, Михайло-Коцюбинське*;

- поєднанням двох іменників, перший з яких вжито в називному відмінку, а другий — у непрямому відмінку з прийменником чи іншим службовим словом; дефісом виділяється прийменник (службове слово) з обох боків:

Ростов-на-Дону, Порт-о-Пренс, Па-де-Кале;

· поєднанням перших складових частин *соль-, спас-, усть-, вест-, іст-, нью-, сан-, Санкт-, сент-, санта-, сент-, сен-* з кінцевими назвотворчими частинами *-рівер, -сіті, -сквер, -стріт, -фіорд*: *Соль-Вичегодськ, Спас-Клепики, Усть-Лабінськ, Вест-Індія, Санкт-Петер-бург, Іст-Рівер, Монк-тон-Сіті* і т. ін.

2. Диктант-переклад

► Запишіть під диктовку перекладені з російської мови подані географічні назви.

Воронеж, Мариуполь, Запорож'є, Харків, Черновці, Тернополь, Нікополь, Ірпень, Одеса, Кривий Ріг, Каменець-Подільський.

3. Розподільна робота

► Подані географічні назви напишіть відповідно до правил правопису, поділіть їх на групи: географічні назви, які пишуться а) разом; б) через дефіс; в) окремо. Поясніть правопис кожної назви.

Верхньо/дніпровських, Кам'янець/Подільський, Новгород/Сіверський, Західний/Буг, Рава/Руська, Конча/Заспа, Улан/Уде, Вишній/Волочок, Давидів/Бірд, Залісся/Перше, Біло/пілля, Старо/костянтинів, Дво/річчя, Баня/Лука, Харків/Товарний, Дмитро/Варварівка, Буенос/Айрес, Усть/Каменогорський, Санкт/Петербург, Атлантик/Сіті, Глинський/Загора, Азово/Чорномор'я, Мало/Ярославець, Ясно/городка, Широкий/Яр, Повалізька/Бистриця, Копай/городок, Крути/бороди, Гуляй/поле, Великий/Устюг, Ла/Манш, Вест/Індія, Соль/Ілецк.

4. Тестова робота

1. Географічні назви — іменники, що складаються з прикметника та іменника, з'єднаних сполучним звуком, а також прикметники, що походять від них, пишуться.

- А через дефіс;
- Б разом.

2. *Верни/город, Печи/води, Копай/город, Гуляй/поле, Крути/броди* пишуться

- А разом;
- Б через дефіс.

3. Географічні назви з другою частиною *-град, -город, -піль, -поль, -абаль, -акан, -бург, -ленд, -пілс-, -таун, -шир, -штадт* пишуться разом.

- А так;
- Б ні.

4. Слова *Давидів/брід, Вишній/Волчок, Гола/Пристань, Зелена/Гура, Новий/ Сад, Стара/Планина, Широкий/Яр* пишуться.

- А через дефіс;
- Б окремо.

5. Географічні назви з першим складовими частинами *соль-, усть-, іншомовними вест-, іст-, нью-, сан-, санки-, сан-, санта-, сен-, сент-,* із кінцевими назвотворчими частинами *-рівер, -сіті, -сквер, -стрит, -фіорд* пишуться

- А через дефіс;
- Б окремо;
- В разом.

6. Слова *Орехово/Зуєво, Пуща/Водиця, Кам'янець/Подільський, Харків/Товарний, Чехо/Словаччина, Ельзас/Лотарінгія, Коло/Михайлівка, Віта/Поштова* пишуться.

- А через дефіс;
- Б окремо.

7. Географічні назви, що складаються з іменників, які поєднуються українськими або іншомовними прикметниками, сполучниками чи мають при собі частку, артикль, пишуться через дефіс.

- А так;
- Б ні.

8. Слова *Алма/Ата, Іссик/Куль, аддис/абебеський, буенос/айреський, Нар'ян/Мар, Улан/Уде, Чатир/Даг* пишуться.

- А через дефіс;
- Б окремо.

9. Слова *Яр/під/Зайчиком, Новосілки/на/Дніпрі, Ростов/на/Дону, Ріо/де/Жанейро, Ла/Мани, Франкфурт/на/Майні, Ла/Плата* пишуться окремо.

- А Так;
- Б ні.

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

- ☐ Випишіть 10 географічних назв вашої місцевості як приклади до різних правил, вивчених на уроці.
- ☐ Виконайте вправу з підручника 315, 316